

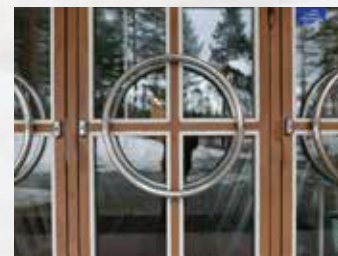
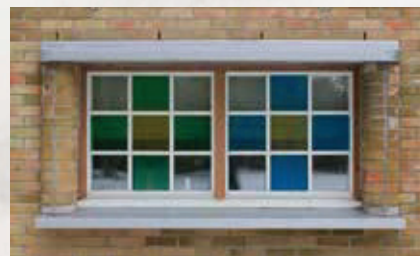
LIITE 5/6

SÄRKINIEMEN SEURAKUNTATALO

Rakennushistoriaselvitys

Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy
2017

Kannen arkistokuva: Hilka Sipilä 1996, SRKA.

Särkiniemen seurakuntatalo

Rakennushistoriaselvitys

Eeva Martikainen ja Arto Mattila

Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy

2017

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE	7
RAKENNUKSEN PERUSTIEDOT	9
SEURAKUNTATALON SUUNNITTELUVAIHE	13
SEURAKUNTATALO VALMISTUU	19
SEURAKUNTATALO KÄYTÖSSÄ	27
RAKENNUSTAVASTA JA RAKENTEISTA	32
NYKYTILANNE KUVIN	41
YHTEENVETO: ARKKITEHTONINEN JA RAKENNUSHISTORIALLINEN TARKASTELU	51
LÄHTEET	52

ESIPUHE

Tämä rakennushistoriaselvitys esittelee Kuopion Särkiniemen seurakuntalon rakennushistorian ja arkkitehtonisen olemuksen.

Selvitystyön tilaaja on Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä. Sen ovat laatineet arkkitehti Arto Mattila ja FM Eeva Martikainen. Tutustuminen rakennukseen ja sen dokumentointi tehtiin huhtikuussa 2017. Seurakuntatalo oli tällöin lähinnä varastokäytössä. Yhteyshenkilö Kuopion evankelis-luterilaisessa seurakunnassa on kiinteistöpäällikkö Petri Rautio. Selvitystyössä on rakennukseen tutustumisen lisäksi käytetty kirjallisia lähteitä ja Kuopion seurakunnan ja Kuopion kaupunginarkiston arkistoaineistoa. Seurakuntatalon vaiheista ja historiasta on keskusteltu kiinteistöpäällikkö Petri Raution, Alavan seurakunnan kirkkoherra Hannu Koskelaisen ja seurakuntamestari Jorma Kiviojan kanssa. Lisäksi kuva-aineistoa raporttiin saatiin Kuopion seurakunnan viestintäosastolta.

Kiitämme kaikkia tutkimustamme avustaneita henkilöitä ystävällisestä ja asiantuntevasta palvelusta.

Kuopiossa 31.5.2017

Arto Mattila
arkkitehti Safa
Arkkitehtitoimisto Arto Mattila Oy

Särkiniemen seurakuntatalo sijaitsee Särkiniemen kaupunginosassa Kuopiossa kallioisella kumpareella. Rakennus ympäröity viereisen sivun ilmakuvaan oranssilla ellipsillä.

Maanmittauslaitos, ortoilmakuva 4/2017

RAKENNUKSEN PERUSTIEDOT

Rakennuksen sijainti

Särkiniementie 20, Kuopio

Kiinteistötunnus

297-015-037-002

Valmistumisvuosi

1982

Rakennuttaja

Kuopion evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä

Suunnittelija

Arkkitehti Matti Höyhtyä

Pinta-ala

539 m²

Julkisivumateriaali

Keltatiili

Kattomateriaali

Huopa

Rakennuksen käyttöhistoria

Valmistunut seurakuntataloksi.

Seurakuntasali vihittiin kirkkosaliksi vuonna 1992.

Rakennukseen tehtiin ulkovarastosiipi vuonna 2008.

Varastotilana vuodesta 2015 lähtien.

Rakennuksen tilat

Ensimmäisessä kerroksessa seurakuntasali aputiloineen, keittiö, kahvio, vastaanottohuone, wc:t, varastotilat sekä aula- vaatenaulakko- ja käytävätilat. Kellarikerroksessa kaksi kerhohuonetta, partiolaisten huone, wc:t, aula ja teknisiä tiloja. Kumpaankin kerrokseen on oma sisäänkäyntinsä. Kerrosten välillä on kierreporras.

Kaava- ja suojelutilanne

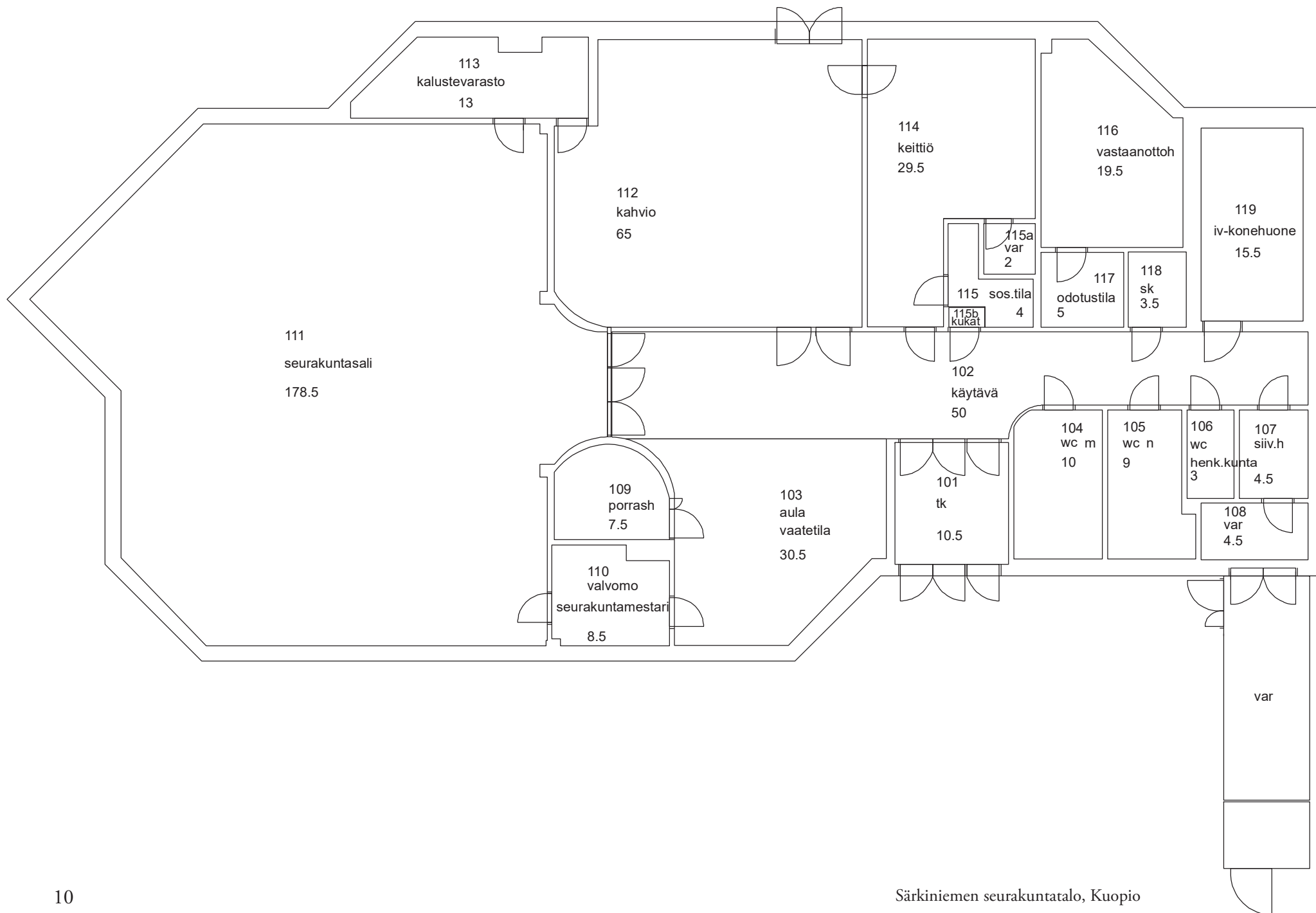
Yleiskaavassa Särkiniemen seurakuntatalo on julkisten palvelujen ja hallinnon aluetta (PY). Asemakaavassa tontti on yleisten rakennusten korttelialuetta (Y). Särkiniemen seurakuntatalon ja Särkiniemen koulun välissä on kiilamainen tontti, joka on asemakaavassa istutettavaa puistoaluetta (Pi).

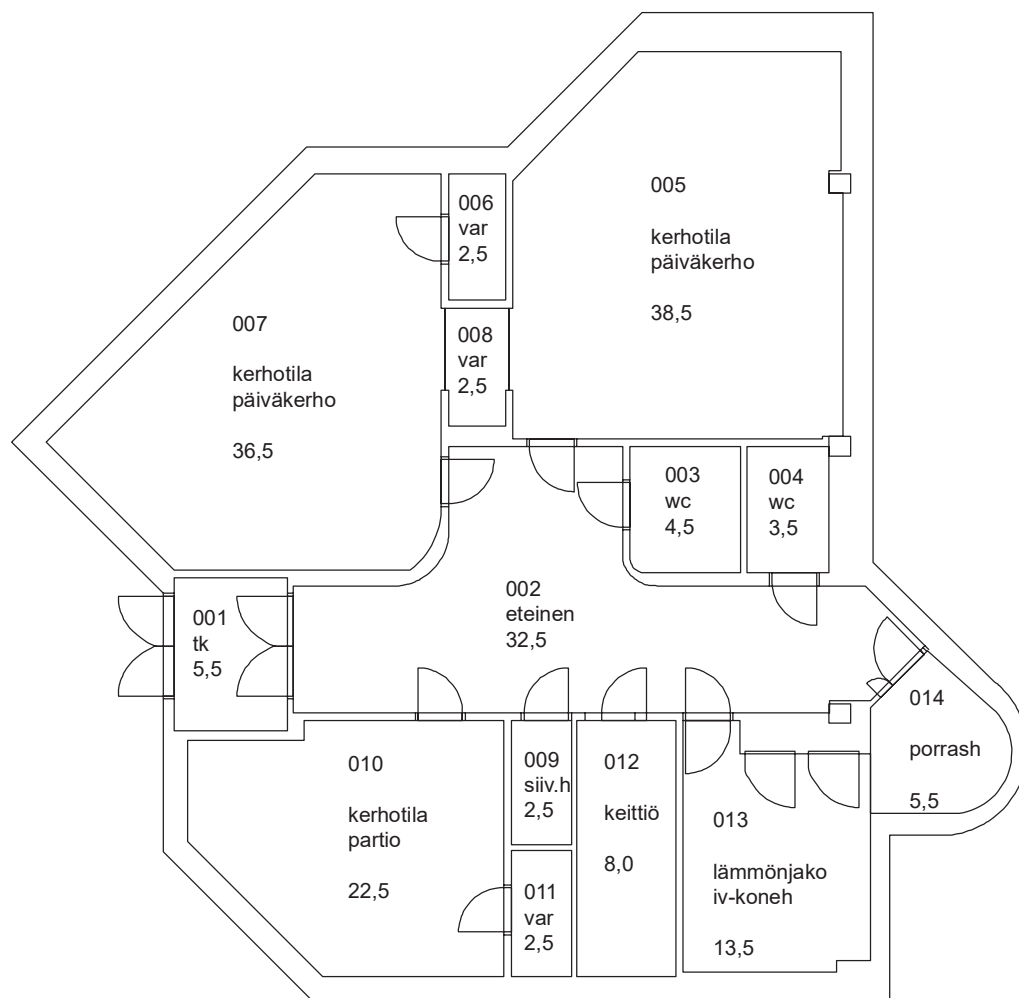
Rakennuksesta käytetyt nimet

Arkistoaineistoissa rakennukseen viitataan usein nimellä Särkiniemen työkeskus. Myös nimitystä Särkiniemen seurakuntakoti käytetään. Tässä selvityksessä käytetään nimeä Särkiniemen seurakuntatalo.

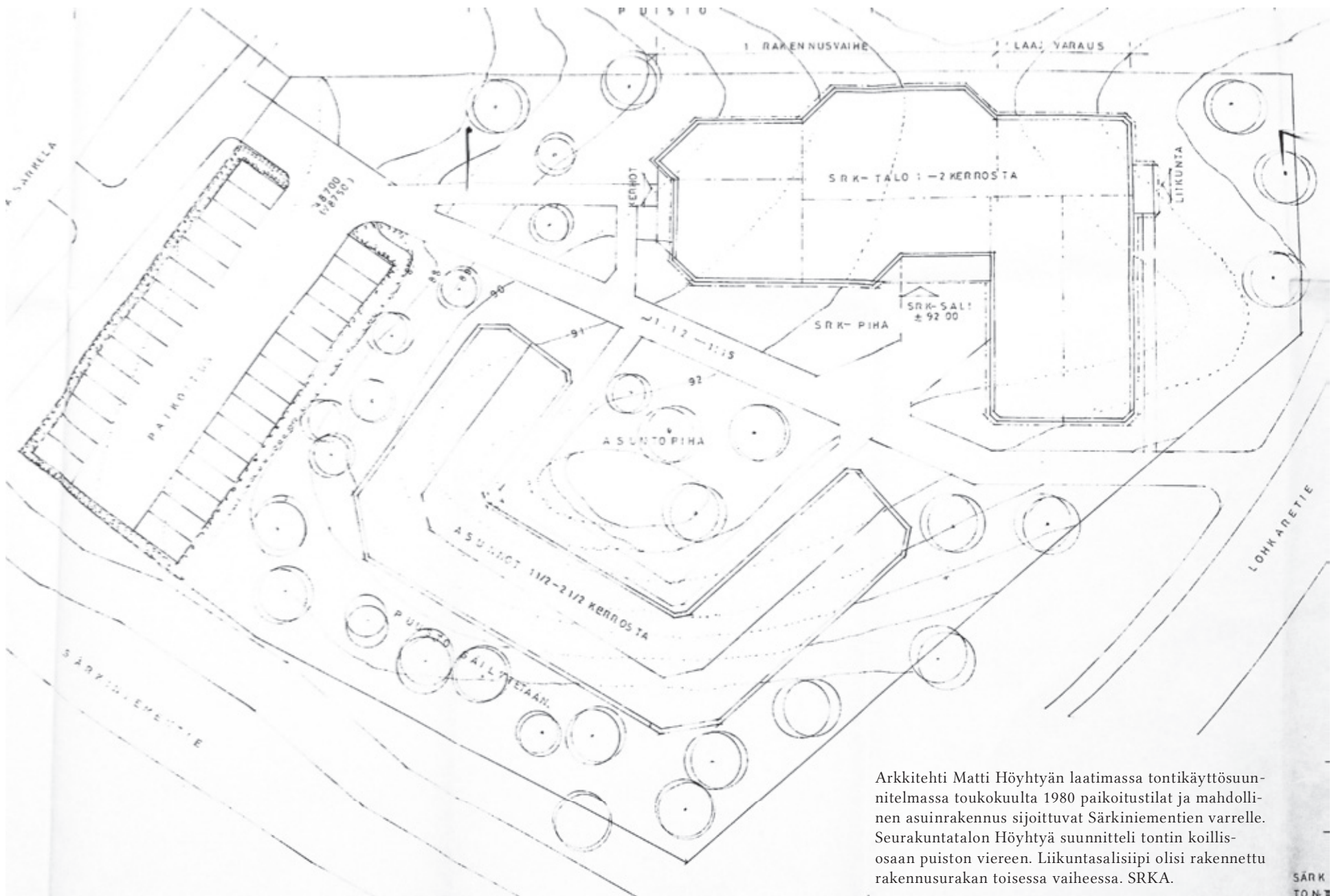
Särkiniemen seurakuntatalo on Särkiniementien ja Lohkaretien kulmauksessa. Seurakuntatalon pohjoispuolella on puistoalue, jonka toisella laidalla on Särkiniemen koulu. Seurakuntatalo on merkitty viereisen sivun karttaan oranssilla ellipsillä.

Maanmittauslaitos, peruskarttarasteri 4/2017

Seurakuntatalon tilat jakautuvat kahteen kerrokseen. Näihin nykytilapiirustuksiin on merkitty kunkin huoneen numero, käyttötarkoitus ja neliömäärät.

Arkkitehti Matti Höyhtyän laatimassa tontikäyttösuunnitelmassa toukokuulta 1980 paikoitustilat ja mahdollinen asuinrakennus sijoittuvat Särkiniementien varrelle. Seurakuntatalon Höyhtyä suunnitteli tontin koillisosaan puiston viereen. Liikuntasalisiipi olisi rakennettu rakennusurakan toisessa vaiheessa. SRKA.

SEURAKUNTATALON SUUNNITTELUVAIHE

Vilkasta rakentamisen aikaa

Särkiniemen seurakuntatalo rakennettiin aikana, jolloin Kuopion seurakunnassa rakennettiin paljon. Keskusseurakuntatalo oli valmistunut Suokadulle vuonna 1979. Särkiniemen seurakuntataloa rakennettiin samaan aikaan Päivärannan seurakuntakodin rakentamisen kanssa. Näiden rakennustöiden ollessa käynnissä aloitettiin myös Jynkän seurakuntakeskuksen ja Inkilänmäen työkeskuksen rakentaminen. Lisäksi suunnitelmissa oli useita toteutumista odottavia kohteita, kuten Männistön kirkko, Neulamäen seurakuntakeskus, Riistaveden seurakuntatalo ja Vehmasmäen kappelin sekä Alatalon ja Rytlyn leirikeskusten saneeraukset.

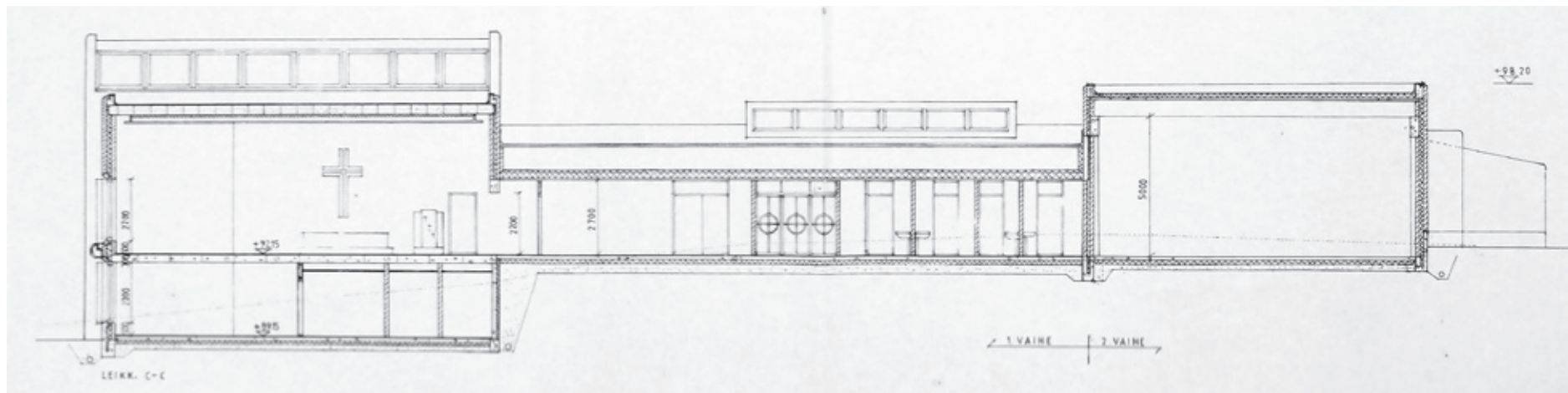
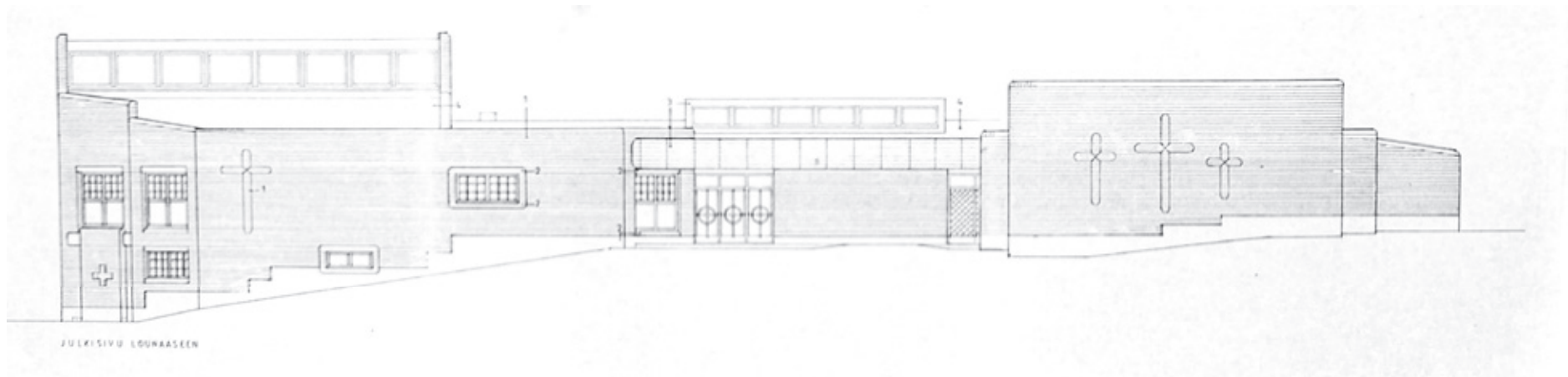
Uusien seurakuntatalojen rakentaminen oli osa kehitysketjua, joka oli yleisesti nähtävillä Suomessa. Seurakuntatoiminta oli monipuolistunut, ja se vaikutti seurakuntien tilojen rakentamiseen. Erilaiset kerhotilat ja liikuntahallit tulivat myös kirkkojen tilaohjelmiin. Seurakuntatalojen saleja suunniteltiin avoimiksi tilaryhmiiksi, joita pystyi muuntelemaan tarpeen mukaan. Tällaisesta monitoimitalotyypistä alettiin käyttää myös nimeä työkeskus. Myös Särkiniemen suunnittelua koskeissa dokumenteissa puhutaan Särkiniemen työkeskuksesta.

Särkiniemen seurakuntatalon suunnittelu alkaa

Seurakuntatalon suunnittelu aloitettiin vuonna 1979. Seurakuntatalon suunnittelijaksi valittiin arkkitehti Matti Höyhtyä. Suunnittelu alkoi Alavan seurakuntaneuvostossa, joka valitsi keskuudestaan työryhmän huonetilaohjelman laatimista varten. Työryhmään valittiin Toini Hautaniemi, Liisa Salmi, Eero Putkonen, Keijo Karhunen, Matti Keski-Nisula, Jorma Säily, Eero Laurikainen. Puheenjohtajana toimi Eero Laurikainen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan tontille oli tarkoitus rakentaa myös asuntoja. Kaavamerkintä pyrittiin muuttamaan, koska alue oli kaavoitettu yleisten rakennusten korttelialueeksi (Y). Alavan seurakunnan seurakuntaneuvoston kokouksessa marraskuussa vuonna 1979 asiasta keskusteltua tultiin siihen tulokseen, että kaavamerkinnän muuttamista puoltaisi se, että käytettävästä rakennusoikeudesta (2345 M2) käytettäisiin seurakuntatalon rakentamiseen vain noin 350 m2. Toiseksi muuttamista puoltavaksi asiaksi katsottiin se, että Särkiniemessä oli toinen Y-tontti, joka oli Kuopion kaupungin omistama, ja yksi Y-tontti katsottiin alueen kokoon nähden riittäväksi.

Neuvottelut kuopiolaisten rakennuttajien ja rakennusliikkeiden kanssa aloitettiin vuoden 1979 lopulla. Suunnitelma oli, että seurakunta hakee kaavamerkinnän muutosta ja rakennusliike hoitaa rakennuttamisen. Neuvotteluja käytiin Savon Sato Oy:n, Rakennusliike Team-Tynkkynen Ky:n Lujabetoni Oy:n ja Rakennusliike J Soukkanen & Kump. Ky:n kanssa. Kaavamerkinnän muutos ei lähtenyt etenemään kovin ripeästi. Alavan seurakuntaneuvoston pöytäkirjassa helmikuussa 1980 mainitaan, että kaavamuutoshakemus on ”juuttunut” taloudelliseen jaostoon.

Asia käsiteltiin kirkkovaltuuston taloudellisessa jaostossa huhtikuussa 1980. Taloudellisen jaoston jäsenet tulivat keskustelun jälkeen siihen tulokseen, että olisi ennen aikaista luopua arvokkaasta tontista ja siksi päädyttiin yksimielisesti pyytämään arkkitehti Höyhtyä tekemään sellaiset suunnitelmat, joissa voitaisiin rakentaa tarpeita vastaava toimitila ottaen huomioon tontin käyttäminen jatkossa eli seurakuntatilojen laajentaminen ja mahdollinen asuntorakentaminen.

Kesäkuussa vuonna 1980 tehdyissä luonnoksissa on merkitty ensimmäisen vaiheen ja toisen vaiheet osat. Suunnitelman mukaan ensimmäisessä vaiheessa olisi rakennettu seurakuntatalon tilat ja toisessa vaiheessa liikuntasali. SRKA.

Tontinkäyttösuunnitelma

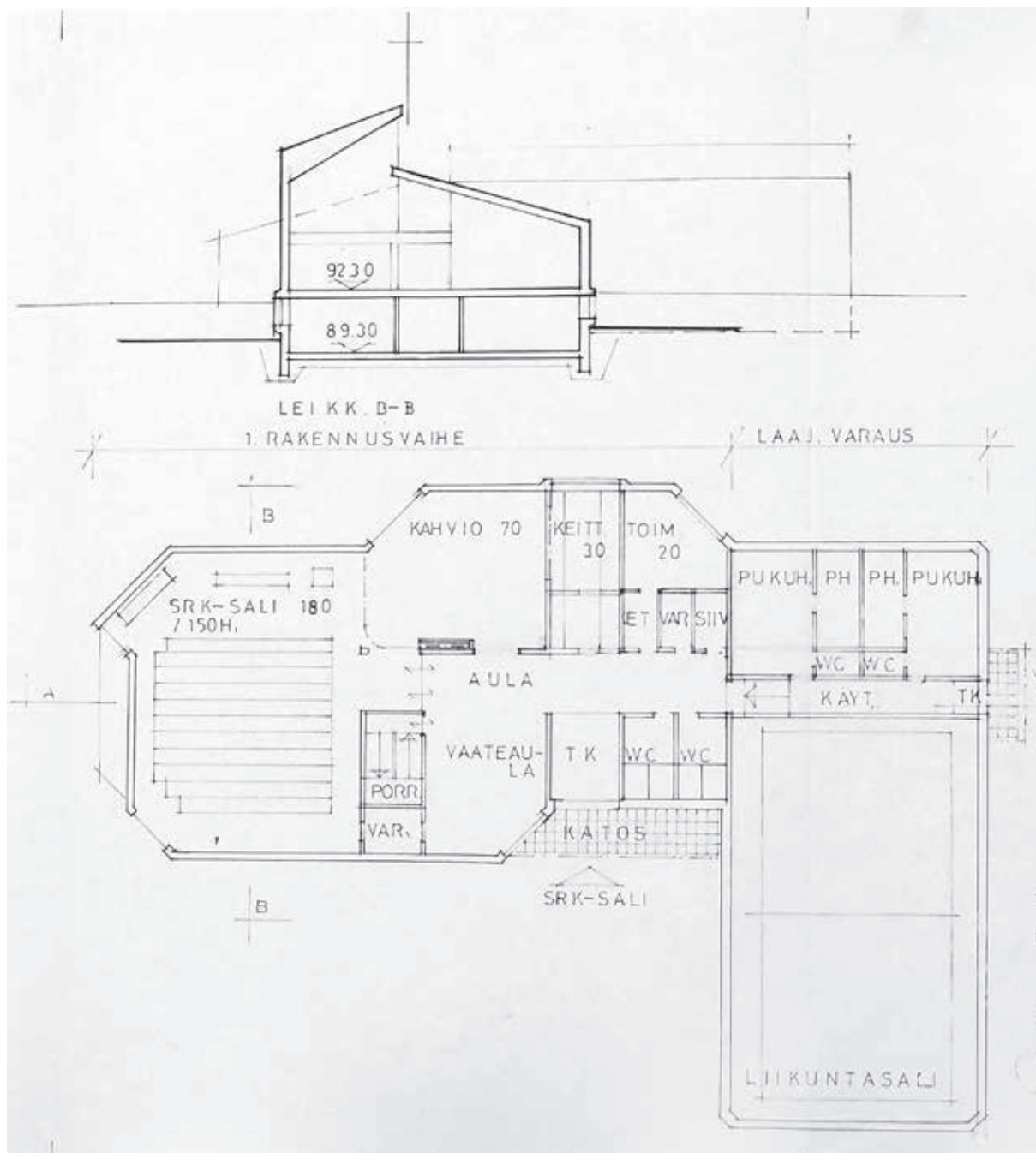
Arkkitehti Matti Höyhtyä laati tontinkäyttösuunnitelman toukokuussa 1980. Suunnitelma laadittiin yhteistyössä Alavan seurakunnan kirkkoherra Yrjö Salon ja seurakunnan valitseman työryhmän kanssa. Höyhtyä esitteli suunnitelmassaan kolme eri vaihtoehtoa seurakuntatilojen sijoittamisesta tontille, joista hän suositteli vaihtoehtoa, jossa rakennus sijoitetaan tontin koillis/pohjoisrajalle. Paikka oli paras arkkitehdin mukaan sen vuoksi, että se mahdollisti tilojen rakentamisen kahteen kerrokseen ja jättää mahdollisuuden laajentamiseen. Lisäksi tässä vaihtoehdossa sisäänkäynti olisi mahdollista sijoittaa "päivän" puolelle.

Tontinkäyttösuunnitelmaa ohjasi pitkälti tontin korkeuserot. Paikoitustiloille ei käytännössä ollut kuin yksi paikka tontin matalammalla paikalla. Vain siltä kohdalta voitiin tehdä nousukaltevuudeltaan kohtuullinen tie pääsisäänkäynnille. Muilta sivuilta lähestyminen olisi aiheuttanut portaiden rakentamisen. Höyhtyä suositteli, rakennus tehtäisiin sellaiselle kohdalle tonttia, että tilat asettuisivat luonnollisesti kahteen kerrokseen ja kallioinen osa varattaisiin mahdolliselle asuinrakennukselle. Hän perusteli sijoittelua myös ns. lähikirkkoajattelulla. Seurakuntatalolle haluttiin saada kotoinen ja tuttavallinen ilme, ja tätä puolsi se, että pääsisäänkäynti olisi aurinkopuolella ja katutasossa.

Alun perin suunnitelma oli kaksivaiheinen. Ensimmäiseen rakennusvaiheeseen olisi kuulunut kerho- ja seurakuntatilat. Toisessa vaiheessa olisi rakennettu ”pallosali” eli liikuntasali aputiloineen laajennukseksi ensimmäisen rakennusvaiheen osaan ja asunnot omaan rakennukseensa.

Seurakuntatalon ensimmäiset luonnokset olivat Alavan seurakuntaneuvoston nähtävänä toukokuun lopulla vuonna 1980. Tällöin neuvosto esitti, että liikuntasali rakennettaisiin suunnittelutyöryhmän esityksen mukaisesti jo ensimmäisessä rakennusvaiheessa.

Särkiniemen työkeskuksen rakentamispäätös ja piirustukset käsiteltiin Kuopion evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän yhteisessä kirkkovaltuustossa maanantaina syyskuun 29 päivä vuonna 1980. Kirkkovaltuusto päätti yksimielisesti, että työkeskus rakennettaisiin suunnitelmaluonnoksen ensimmäisen vaiheen edellyttämässä laajuudessa. Kirkkovaltuusto otti lisäksi kantaa siihen, että koska työkeskuksen tontin korkeuserot ovat niin suuret, tulisi vammaisten liikkumismahdollisuuksiin kiinnittää erityistä huomiota.

S
P
K
Tässä periaateluonnoksessa ensimmäisessä rakennusvaiheessa olisi rakennettu varsinaiset seurakuntatalon tilat ja toisessa rakennusvaiheessa liikuntasali aputiloineen.

Seurakuntasalin valaistus oli tärkeässä roolissa suunnittelutyössä. Kattoikkunat toivat tilaan epäsuoraa luonnonvaloa. Kattoikkunaratkaisu oli jo varhaisissa luonnospiirustuksissa.

Periaateluonnos on tehty toukokuun lopulla vuonna 1980. SRKA.

Henkilökunnan toiveet tiloista

Seurakuntaneuvoston asettama työryhmä huonetilaohjelman laatimista varten haastatteli eri ammattiryhmien edustajia huonetilaohjelman laatimista varten. Nämä toivomukset liitettiin arkkitehti Höyhtyän laatimaan tontinkäyttösuunnitelmaan. Toiveet on esitetty viereisessä luettelossa sellaisina kuin työryhmä oli ne kirjannut.

Alavan seurakunnan työntekijöiden toivomuksia Särkiniemen seurakuntatilojen suhteen:

-seurakuntasali 180 m²

Istuinpaikat 150 hengelle, kahvion kanssa yhdistettynä. Altari, ehtoollisen vietto mahdollisuuksineen. Flyygeli. Dia-elokuva katselumahdollisuus.

-kahvio 70 m²

oleskelutiloineen, yhdistettynä seurakuntasaliin. Takka, kodikas tila nuorten ja aikuisten käyttöön.

-keittiö 30 m²

erillisenä (ovi kahvioon)

Varasto ja kylmätilat. Huomioitava erikoisesti myyjäisten valmistus. Suunnitteluun asiantuntija-apua.

-toimisto ja vastaanottotila 20 m²

kaapistot diakonia- ja nuorisotyötä varten.

-kerhotilat 2 x 40 m²

Kerhohuoneet hyvin äänieristetty, kahden yhtäjaksoisen toiminnan vuoksi.

Käsienpesualtaat, tarra- ja liitutaulut. Lasten kokoa vastaavat kalusteet (keskikoko).

Molempiin huoneisiin lukittavaa kaappitilaa päivä-, tyttö-, ja poikakerhoja sekä pyhäkouluja varten.

- partiokolo 15 m²

Lukittavaa kaappitilaa

- varastotilaa 20.....30 m²

Jaettuna eri yksiköiden osalle

Lastentiloihin oma sisäänkäynti, jos mahdollista sekä kyllin tilava eteistila lasten naulakoilla varustettuna. WC:t. Lastentilat alakertaan, jos rakennusratkaisu on kaksikerroksinen.

Ulkoleikkilat lapsille, keinut, telineitä?

Edellä esitetyn perusohjelman lisäksi on Alavan seurakuntaneuvosto esittänyt alunpitäen rakennettavaksi piirustuksissa ”laajennusvara”-merkinnällä esitetyt liikuntasalitilat aputiloinen:

- liikuntasali 11 x 20 m = 220 m² (lentopallomitoitus)

- puku-, pesu-, ja WC-tilat n 2 x 35 m = 70 m²

- siivousväline- ja varastotilat 10-20 m²

Lokakuun puolivälissä vuonna 1981 seurakuntatalon rakennustyömaan louhinta- ja kaivutyöt olivat loppuvaiheessa ja kellarikerroksen, seinien ja perusmuurien laudoitustyöt käynnissä. Kuva on otettu 16.10.1981. SRKA

SEURAKUNTATALO VALMISTUU

Rakennustyöt

Särkiniemen seurakuntatalon rakennustyöt aloitettiin vuoden 1981 syksyllä. Arkkitehtipiirustukset on päivätty kesäkuulle 1981. Urakatarjouksia rakennusurakasta, sähkötöistä, IV-töistä ja LV-töistä saatiin kutakin useampia ja kaikista tarjouksista valittiin halvimmat vaihtoehdot. Rakennusurakan yhteissummaksi tuli silloin 3 172 975 markkaa. Seurakuntaneuvosto valitsi rakennustoimikunnan valvomaan ja ohjaamaan rakennusurakkaa. Toimikuntaan valittiin puheenjohtajaksi Mikko Kukkonen ja jäseniksi Eero Laurikainen ja Lauri Rantala. Toimikunnan sihteerinä oli rakennusmestari Martti Sutinen. Kokouksiin osallistui luonnollisesti myös arkkitehti Höyhty ja seurakunnan edustajina kirkkoherra Yrjö Salo ja talousjohtaja Lauri Korolainen.

Tontilla tehtiin aluksi välittömät raivaustyöt. Osa tontista jätettiin suunnitelman mukaan luonnontilaan. Ensimmäinen työmaakokous pidettiin lokakuun 1. päivänä ja silloin pinta-maa rakennuksen alueelta oli kuljetettu pois ja louhintatyöt oli aloitettu. Rakennustyö eteni suunnitelman mukaisesti ja ilman suuria suunnitelman muutoksia. Harjannostajaisia vietettiin 2.4.1982. Ohjelmassa oli puheita, musiikkia ja tarjoilua. Puheen harjannostajaisissa piti rakennustoimikunnan puheenjohtaja Mikko Kukkonen, Alavan seurakunnan kirkkoherra Yrjö Salo ja pääurakoitsijan puolesta Jouko Soukkanen.

Vastaanottotarkastus pidettiin heinäkuun alussa ja rakennus oli valmis heinäkuun loppuun mennessä. Sen lisäksi, että rakennus valmistui suunnitellussa aikataulussa, myös rakennuskustannukset pysyivät hyvin raamissaan. Kaikkien urakoiden osalta rakennusaikaisten lisä- ja muutostöiden osuus oli vain 1,59 %. Rahana tämä tarkoitti 50 737,88 markkaa.

Kirkkovaltuusto tutustui uuteen seurakuntataloon kokouksessaan 28.9.1982. Kokouksessa käydyssä keskustelussa valtuusto totesi, että rakennus on hyvin maastoon sopiva, sen tilat on suunniteltu hyvin käyttötarkoitustaan vastaaviksi, sisätilat on saatu erittäin tehokkaasti hyödynnetyksi ja sisustukselliset ratkaisut ovat onnistuneita. Valtuusto päätti lähettää arkkitehti Höyhtyälle kiitoskirjeen hyvästä ja onnistuneesta suunnittelusta.

Suunnittelijat

Arkkitehtisuunnittelu:
Arkkitehtitoimisto Matti Höyhtyä Ky

Rakennesuunnittelu:
Rakennusinsinööritoimisto T. Niskanen

LVI-suunnittelu:
Insinööritoimisto Kuopion LVI-tekniikka

Sähkösuunnittelu:
Sähköinsinööritoimisto E Pitkänen & Kump

Rakennustöiden valvonta:
Seurakunnan rakennusmestari Martti Sutinen

Urakoitsijat:

Rakennusurakka:
Rakennusliike J. Soukkanen

Sähkötyöt:
Radioapu T:mi E.O. Hämäläinen

IV-työt:
Peltisepänliike Turunen Oy

LV-työt
Kuopion Lämpölaite Ky

Seurakuntatalo valmistui lähelle tornitaloja, jotka tässä lokakuussa vuonna 1981 otetussa kuvassa näkyvät rakennustyömaan taustalla. Oikeanpuolimmainen kuva on otettu rakennuksen ollessa lähes valmis heinäkuun alussa vuonna 1982. SRKA.

Seurakuntatalon inhimilliset muodot

Arkkitehti Höyhtyällä oli uuden seurakuntatalon suunnittelussa pyrkimyksenä välttää kaikkea kovaa ja särmikästä sekä tavoitella lämpöä ja pehmeyttä. Hän kertoo Kirkko ja koti -lehdessä heinäkuun 2. päivä vuonna 1982, että hän halusi tehdä rakennuksesta kodinomaisen, kokoavan ja ihmisiä lähentävän. Tämä pyrkimys näkyy rakennuksen tilojen muodoissa, rakennusmateriaaleissa, valaistuksessa ja maastoon sijoittamisessa. Rakennuksen julkisivumateriaalina käytetty keltatiili on omiaan tuomaan kotoisaa tunnelmaa. Tätä efektiä voimistaa vielä kaarevat seinämuodot sisätiloissa ja pyöristetyt nurkat ulkoseinissä.

Höyhtyä mainitsee Kirkko ja koti -lehden haastattelussa, että Suomesta löytyy "nujertavia kirkkoja". Tällä hän tarkoittaa kirkkotiloja, jotka "jäykistävät pelkällä olemuksellaan". Särkiniemen seurakuntatalon rakennukseen Höyhtyä halusi ystävällisiä muotoja ja ihmisiä lähentäviä tiloja. Hieman poikkeavien muotojen hän toivoi virittävän ihmiset uudenlaiseen tunnelmaan.

Tärkeä osa suunnittelua oli myös valaistus. Rakennukseen tehtiin esimerkiksi alaslaskettuja kattoja, joiden kautta valaistus tulee epäsuorasti.

Detaljen symboliikka

Särkiniemen seurakuntatalo kristilliset symbolit ovat osana rakennuksen arkkitehtuuria. Rakennuksen eteläjulkisivussa on kaarevasta tiilistä muurattu risti. Seurakuntasalin seinälle on samoin muurattu kaarevasta tiilistä risti sillä erotuksella, että sen ristin keskiosa on tyhjä. Höyhtyä itse kertoo Kirkko ja koti -lehden haastattelussa, että seinällä on oikeammin ristin raamit. "Risti on tyhjä ja symboloi sitä, että Kristus on astunut alas ristiltä. Jollei niin olisi tapahtunut, lunastustyö olisi jäänyt kesken. Joku voi ymmärtää tämän ristin toisinkin, mutta näin minä olen sen ajatellut", Höyhtyä kertoo.

Kellarikerroksen sisäänkäynnin yhteydessä on ristinmuotoinen aukko. Lisäksi ristiaihe toistuu ikkunoissa, joiden pieniruutuiset osat ovat värilasia muodostaen ristin.

Pääoven vetimenä toimii pyöreä kehä, joka ympäröi ristikuviota. Sisäänastujalle on siis heti selvää, mihin rakennukseen hän on astumassa sisälle. Lisäksi rakennuksen arkkitehtuuriin sisältyvä viesti siitä, että rakennus on tarkoitettu kaikenikäisten käyttöön tulee ilmi vetimen koossa: myös lapset yltyvät tarttumaan siihen kehän alaosaan.

Ylemmässä kuvassa kellarikerroksen sisäänkäynnin yhteydessä oleva ristinmuotoinen aukko.

Alemmassa kuvassa rakennuksen pääoven vetimet.

Arkkitehti Matti Höyhty (1942-1999)

Valmistui arkkitehdiksi vuonna 1967.

Toimi Kuopion kaupungin apulaiskaupunginarkkitehtina vuodesta 1977-.

Toimi Kuopion teknillisen oppilaitoksen talonrakennuksen yliopettajana vuodesta 1983-

Kuopion kaupungin arkkitehtiosastolla suunnitellut muun muassa:

Kuopion kauppahallin väriyssuunnitelma 1973

Kuopion kasarmin puurakennusten värisuunnitelmat 1978

Kuopion kaupungintalon entisöinti 1979

Suunnittelukohteita:

Kuopion kauppaoppilaitoksen päärakennuksen laajennus 1977

Asunto Oy Ollinpuisto, Kuopio 1985

Lapinlahden Alapitkän kirkon laajennus 1986

Lapinlahden seurakuntatalon laajennus 1990

Kuopion Hirvilahden kappelin laajennus 1996

Ylempi kuva on otettu pian rakennuksen valmistuksen jälkeen, syyskuussa vuonna 1982. Kuvassa näkyy hyvin kahvion valaistusratkaisu. SRKA.

Keltatiilillä ja pyöreitä muotoja käyttämällä arkkitehti Höyhty halusi tuoda rakennukseen lämpöä ja käsintehdyn tuntua.

Seurakuntatalon esikuvia ja vertailukohtia

Särkiniemen seurakuntatalo oli arkkitehti Matti Höyhtyän ensimmäinen seurakunnalle suunnittelema rakennus. Tämän jälkeen hän suunnitteli myös muita kohteita seurakunnille. Esimerkiksi Lapinlahden Alapitkän kirkon laajennuksen (1986), Lapinlahden seurakuntatalon laajennuksen (1990) ja Kuopion Hirviniemen kappelin (1996) laajennuksen.

1980-luvun kontekstissa tiilen valikoituminen Särkiniemen seurakuntakodin julkisivumateriaaliksi oli luonnollinen valinta. Varsinkin kirkkorakennuksia tehtiin sinä aikana paljon punatiilistä, mutta kuten arkkitehti itsekkin asian muotoili, keltatiili tuo rakennukseen lämpöä, jota seurakuntatalorakennukselta toivottiin.

Samanlaisia kaarevan tiilin käyttöä ja pyöreitä muotoja kuin Särkiniemen seurakuntatalossa on esimerkiksi Hervannan seurakuntakeskuksessa Tampereella. Tämä Raili ja Reima Pietilän suunnittelema rakennus valmistui vuonna 1979. Suunnittelijat kuvailivat Arkkitehti-lehdessä vuonna 1979 ilmestyneessä artikkelissa omaa käsitystään pyöreiden muotojen vaikutuksesta ihmiseen. Raili ja Reima Pietilän mukaan pyöristyneisyys rakennusdetaljeissa ja rakennuksen päämassoissa muodostivat ihmiselle tunteen olemisesta tilamuotojen sisällä. Pyöristynyt muoto herätti heidän mukaansa halun saada koskettaa, ja pyöreä muoto vastasi ystävällisesti kosketukseen. Suunnittelijat huomauttivat, että tätä piirrettä on osattu hyödyn-

tää lähinnä vain oven vetimissä tai käsijohteissa.

Särkiniemen seurakuntalo valmistui samana vuonna kuin ns. Oulun koulun yleensä tunnetuimpana rakennuksena mainittu Oulunsalon kunnantalo. Oulun koululla viitataan arkkitehtien joukkoon, jotka valmistuivat 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa Oulun yliopiston arkkitehtilinjalta. Heidän katsotaan saaneen kipinän uuteen ajattelutapaansa Reima Pietilältä, joka toimi Oulun yliopiston arkkitehtuurin osaston professorina vuosina 1973-1979. Oulun koulun arkkitehtuuria pidetään hyvin monitahoisena arkkitehtonisena ilmiönä. Se oli suuntaus, jossa etsittiin tietoisesti vaihtoehtoja vuosikymmeniä vallinneelle modernismille. Vallitsevan elementtirakentamisen tilalle kaivattiin käden työn jäljen näkymistä rakentamisessa.

Matti Höyhtyän suunnittelemassa Särkiniemen seurakuntatalossa voidaan nähdä näiden 1970-luvun lopun ja 1980-luvun alun arkkitehtuurin heijastuksia. Hän itse kuvasi Kirkko ja koti -lehdessä heinäkuussa vuonna 1982 ilmestyneessä artikkelissa seurakuntatalon pyöreitä muotoja ystävällisiksi ja pyrkimystään lämpöön, pehmeeseen ja käsityön näkymiseen.

Arkkitehti Höyhtyä on suunnitellut pyöreitä muotoja myös muihin kohteisiin. Tässä kuvassa on vuonna 1990 valmistunut Lapinlahden seurakuntatalon laajennus, jonka yksi osa on muotoiltaan kaareva. Lisäksi ikkunoiden ylä- ja alaosissa on käytetty samanlaista betonimuotoa kuin Särkiniemen seurakuntatalossa.

SEURAKUNTATALO KÄYTÖSSÄ

Seurakuntasali vihittäin kirkkosaliksi

Seurakuntasali vihittiin kirkkosalikäyttöön 15.11.1992. Seurakuntatalon sali oli aiemmin ollut monitoimitila, jossa saattoi olla monenlaista toimintaa. Kirkkokäyttöön vihkiminen mahdollisti sen, että tilassa voitiin pitää jumalanpalveluksia ja viettää ehtoollista. Rakennuksen kirkkostatus vahvistui.

Kuopion hiippakunnan piispa, teologian tohtori Matti Sihvonen lausui puheessaan kuinka seurakuntasalin vihkiminen kirkkosalissa tarkoitti yhteisen ruokapöydän saamista. Vihkimisen jälkeen seurakuntalaisten oli mahdollista viettää yhdessä ehtoollista. Tilaisuudessa avustivat tuomiorovasti Matti Järveläinen, kirkkoherra Alpo Valkeavaara, pastori Heikki Kempainen.

Seurakuntasali vihittiin kirkkokäyttöön vuonna 1992. Vihkimisen suoritti piispa Matti Sihvonen (kuvassa keskellä). SRKA.

Salissa oli siirrettävä kevytrakenteinen alttari. Viereisen sivun kuva on otettu salissa pidetystä tilaisuudesta vuonna 2009. Kuopion seurakunnat / Seija Rytkönen.

Keittiön uusiminen

Alusta alkaen oli selvää, että seurakuntakodeissa tuli olla hyvät keittiötilat erilaisten tilaisuuksien ja esimerkiksi myyjäistuotteiden valmistamista varten. Keittiötiloissa uusittiin kalusteita ja koneita 1990-luvulla.

Keittiön kalusteita ja laitteita on uusittu 1990-luvulla. Kahvioon toi tunnelmaa muodoltaan pyöreä takka.

Tämän sivun kuvat: Kuopion seurakunnat / Seija Rytönen

Rakennus suunniteltiin niin, että seurakuntasali ja kahvio oli mahdollista yhdistää. Tässä tilaisuudessa (ylempi kuva) vuodelta 2009 ruokailupöytiä on laitettu myös seurakuntasalin puolelle.

Kahvion seinällä oli Särkiniemen diakonia- ja lähetyspiirin lahjoittama kudottu taulu. Taulu lahjoitettiin siinä yhteydessä, kun seurakuntasali vihittiin kirkkokäyttöön.

Tämän sivun kuvat: Kuopion seurakunnat / Seija Rytönen

Tässä kuvassa seurakuntatalo syksyllä vuonna 2011. Kuopion seurakunnat/ Seija Rytönen.

Tässä arkistokuvassa vuodelta 1982 näkyvät lipputangot (oikeassa reunassa), jotka olivat pääsisäänkäynnin yhteydessä ulkomuurin edessä. SRKA

Varastotilan rakentaminen vuonna 2009

Vuonna 2009 rakennuksen varastotiloja lisättiin rakentamalla ulkovarastotila. Varasto tehtiin kohtaan, johon alun perin suunniteltiin liikuntasalilaajennusta. Tällä kohdalla oli ollut ulkomuuri ja sen edessä lipputangot.

Varasto tehtiin ulkomuuria hyödyntäen. Siitä tuli varaston itäseinä. Muut seinät tehtiin paneelista. Varaston päätyyn tehtiin jätekatos.

Samaan aikaan tehtiin pieniä väliseinämuitoksia keittiön varasto- ja sosiaalitiloihin.

Rakennuksen jääminen pois käytöstä

Rakennus jäi pois käytöstä 2010-luvulla. Vielä vuonna 2015 rakennuksessa työskenteli yksi diakoni, mutta jo silloin rakennus oli muutoin tyhjiillään. Pääsyy sille, että rakennus jäi pois käytöstä, oli jatkuvat kosteusvauriot ja niistä johtuneet sisäilmaongelmat. Toinen syy oli seurakunnan säästötoimenpiteet.

Särkiniemen seurakuntatalo oli käytössä yli kolmekymmentä vuotta, ja monet ehtivät kiintyä rakennukseen. Sen keltatiilisten seinien suojassa vietettiin monia erilaisia seurakunnan tilaisuuksia, järjestettiin kerhotoimintaa ja pidettiin muita yhteisöllisiä tilaisuuksia.

Tämän selvitystyön aikana seurakuntatalo oli varastokäytössä, ja siten varsinainen seurakuntatalon tunnelma tulee parhaiten esille arkistokuvista.

RAKENNUSTAVASTA JA RAKENTEISTA

Yleistä

Rakennus toteutettiin 1980-luvulle tyypillisillä rakennustavoilla ja -materiaaleilla. Tosin elementtirakentaminen oli jo syrjäyttänyt paikallarakentamisen perinnettä asuntotuotannossa, mutta muussa rakentamisessa paikalla rakentaminen ja -muuraaminen olivat edelleen suhteellisen yleistä.

Arkkitehti laati ansiokkaasti julkisivujen betoniosista yksityiskohtaiset piirustukset, joiden mukaan julkisivut muurattiin ja rakennettiin. Valuissa käytettiin lautamuotteja ja tämä antoi sokkelille vahvan paikalla rakentamisen leiman.

Myöhempinä muutoksina on lisätty suojapellityksiä säälle alttiille rakennusosille, kuten seinien ylimmäisten kaarevien tiilien päälle, ikkunaulokkeisiin, muuratun suuren ristin sekä betonisen kaakon puoleisen ristin yläpuolelle.

Ulkovarasto on rakennettu 2009 ja on tyypillinen puu- ja lautarakenteinen laajennusosa.

Seuraavassa tarkastelussa on käytetty lähteinä rakennus- ja rakennepiirustuksia sekä rakennustapaselostusta. Rakenteita on tarkasteltu päällisin näkyvin puolin eikä niitä ole avattu. Selvityksessä ei ole otettu kantaa rakenteiden kuntoon tai vaurioitumisasteeseen.

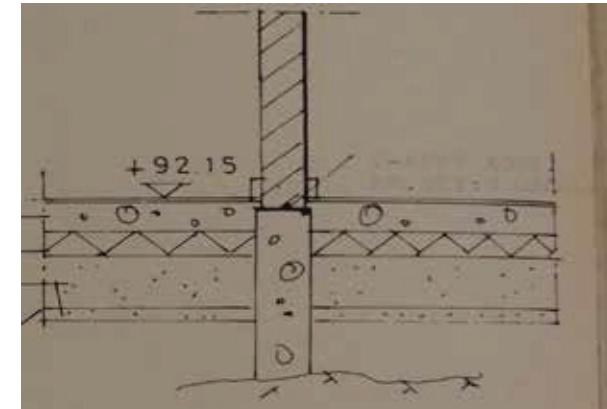
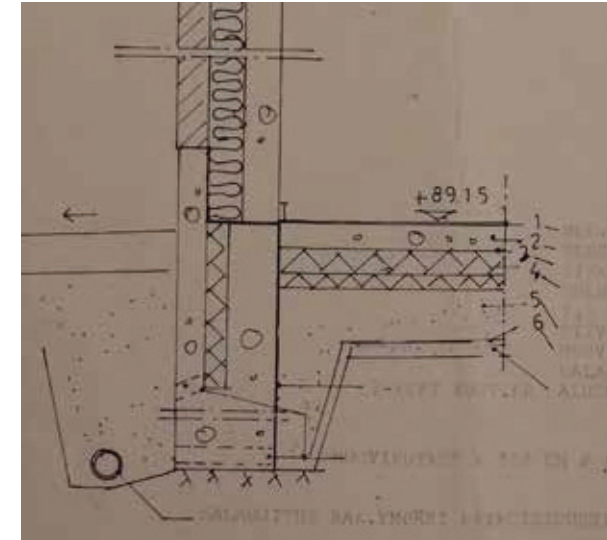
Perustukset ja alapohja

Rakennus perustettiin rakennesuunnitelmien mukaan suoraan kallion päälle paikalla valetuilla kantavilla teräsbetoniseinillä ja -pilareilla. Rakennustapaselostuksessa tosin mainitaan teräsbetoniset anturat. Perusmuurin lämmöneristeeksi piirustusten mukaan asennettiin styroksi-levy sokkelihalkaistuun rakenteeseen. Perustukset varustettiin selostuksen mukaan salaojilla.

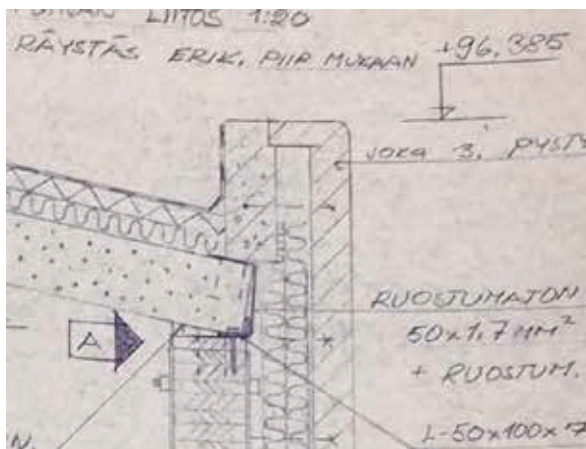
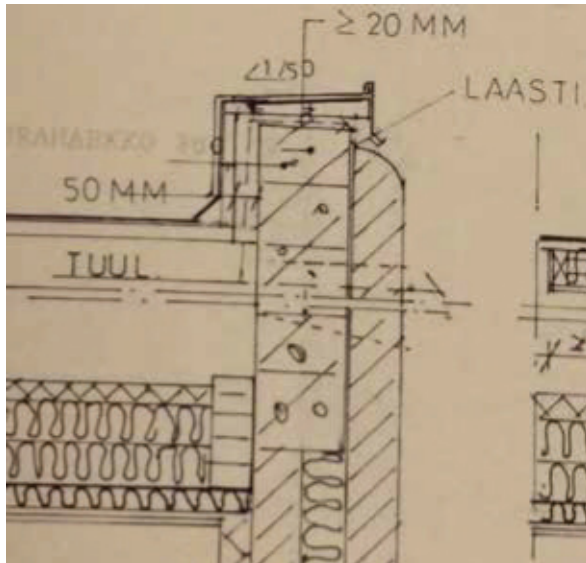
Alapohjaksi tehtiin sorakerroksen päälle maanvarainen teräsbetonilaatta, jonka lämmöneristeeksi asennettiin 70mm P25 solumuovi-levy (reunoilla 2x70mm). Alapohjan päälle asennettiin keraamiset laatat.

Seinät ja pilarit

Kantavat ulkoseinät tehtiin kellarin osalta betonirakenteisina ja muilta osin muuraamalla. Seinissä käytettiin kirjavaa Ylivieskan keltaista poltettua savitiiltä (sävy Polar) ja ruukinharmaata muurauslaastia. Lämmöneristeeksi asennettiin 150mm mineraalivillaa, tuuletusraosta ei ole mainintaa. Saumaukset suoritettiin tassaumoina. Muurattujen seinin sisään asennettiin teräksisiä tukipilareita antamaan lisätukea. Rakennuksen kaikki kulmat pyöristettiin joko kaarevilla tiilillä tai kulmapyöristetyillä tiilillä. Ainoastaan sisäpuolelta löytyy 45 asteen kulmissa olevia kulmallisia votsi-saumoja (ilman tiililimitystä). Kallioon perustetut pilarit tehtiin teräsbetonirakenteisina. Palo-osastointiseinä muurattiin vesikatteen alapintaan asti.

Yläkuvassa perustukset ja alapohjarakenne. Alemmassa kuvassa kantava väliseinä ja alapohjaliitos. SRKA.

Räystäät

Räystäät toteutettiin seinälinjan sisäpuolelle rakennetuilla ns. piiloräystäillä. Rakenne muistuttaa tasakattoa, jossa on jyrkemmät kattokaltevuudet ja kattokaivot asennettiin ulkoseinän lähelle. Räystäälle julkisivutiilen päälle on asennettu myöhemmin kaarevat suojapellitykset nähtävästi sadevesien aiheuttamien kosteusrasitusten vuoksi. Pellitykset ovat luultavasti pelastaneet julkisivumuuraukset pahemmilta kosteus- ja pakkasvaurioilta. Räystäät ovat kuleman mukaan myös vuotaneet ja aiheuttaneet kosteusvaurioita.

Ylemmässä piirustuksessa räystäs kuten se alkuperäisesti toteutettiin. SRKA.

Alemmassa piirustuksessa näkyy vesikaton kaltevuus salin kohdalla. Sadevedet johdetaan räystäältä kattokaivoihin. SRKA.

Yläkuvassa nykyinen tilanne. Kaareva tiili on pellitetty.

Alakuvassa räystäs vielä rakenteilla. Kaareva tiili jätettiin ilman pellitystä ja räystään yläosaan rakennettiin liitepiirustuksen mukainen pellitys. SRKA.

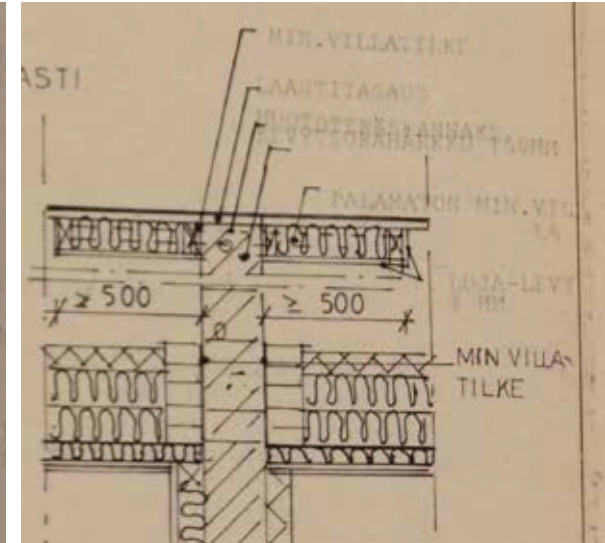
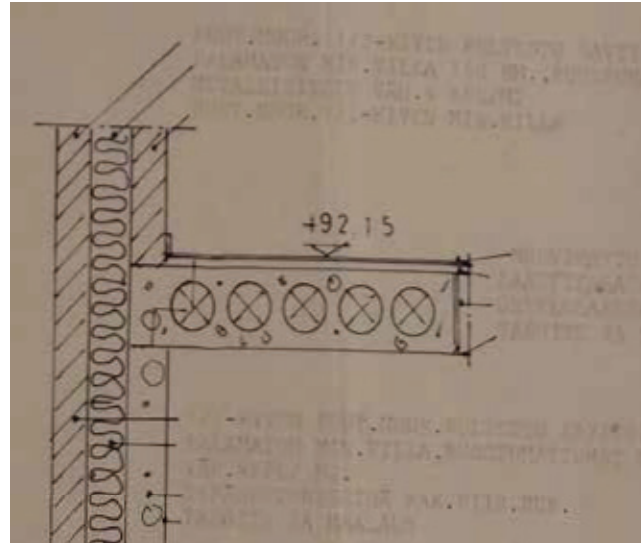
Välipohjat

Kellarin ja 1.kerroksen väliin asennettiin esijännitetyt ontelolaatat, päälle pintatasaus ja lattiapäällyste.

Vesikatto, yläpohjat ja alakatot

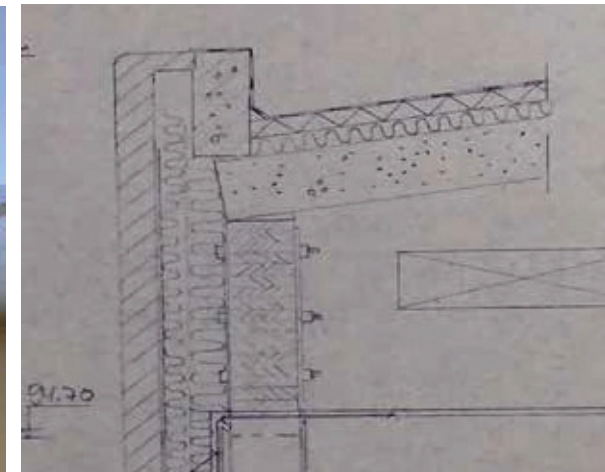
Vesikatteeksi asennettiin 3 kertainen sirotepin-tainen kermikate. Kannatinrakenteiksi liimapuupalkisto ja lämmöneristeeksi asennettiin 250mm mineraalivillaa.

Salin katto rakenne poikkeaa muun osan kato-
sta. Liimapuupalkkien varaan asennettiin Si-
porex-lankut ja niiden päälle 100mm mineraa-
livilla-lisäeriste sekä laudoitus että kermikate.

Yläkuvassa välipohjarakenne. SRKA.

Alemmassa valokuvassa välipohjan ontelolaatasta ja akus-
tiikkalevytys.

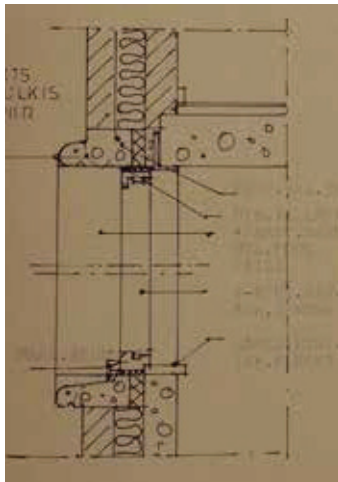
Yläkuvassa yläpohjarakenne osastoivan paloseinän
kohdalla. SRKA.

Alemmassa kuvassa salin liimapuupalkisto ja sen päällä
Siporex-palkisto. SRKA.

Ikkunat

Ikkunat valmistettiin ajalle tyypillisesti puisina, sisään avattavina sekä kolminkertaisina. Ikkunoissa on puisia jakopuitteita, jotka antavat rakennukselle ilmeen. Ristikkoikkunoilla arkkitehti Matti Höyhtyä pyrki tuomaan rakennukseen kodikkuutta. Kellarikerrokseen vievän sisääntulon yhteyteen on tehty värilasi-ikkunat, joissa toistuu vihreä, sininen ja keltainen lasi. Värät muodostavat ikkunoihin ristin. Poikkeuksena salin yläikkunat toteutettiin ulos aukeavina. Puitteet ja jakopuitteet maalattiin Tehon sävyyn 2620 (valkoinen). Ikkunakarmit ja teräsovet maalattiin Tehon sävyyn 2817 (punaruskea?). Vanhassa valokuvassa ikkunan pielet näyttävät tummemmilta kuin tällä hetkellä.

Yläkuvassa ikkuna vielä ilman lisäpellityksiä. SRKA.

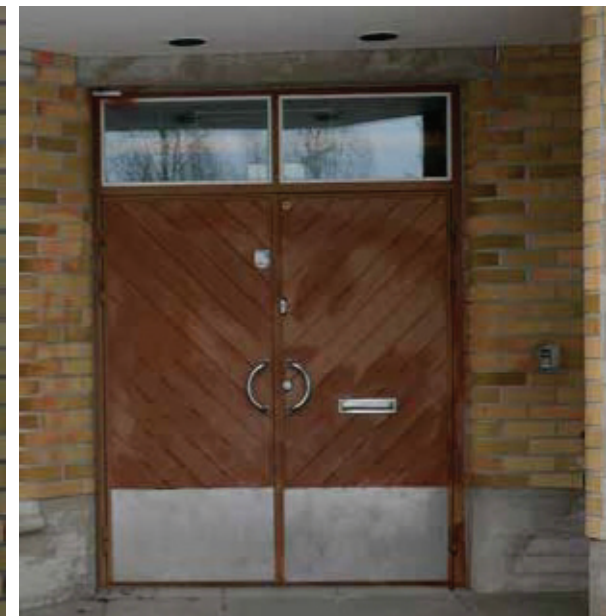
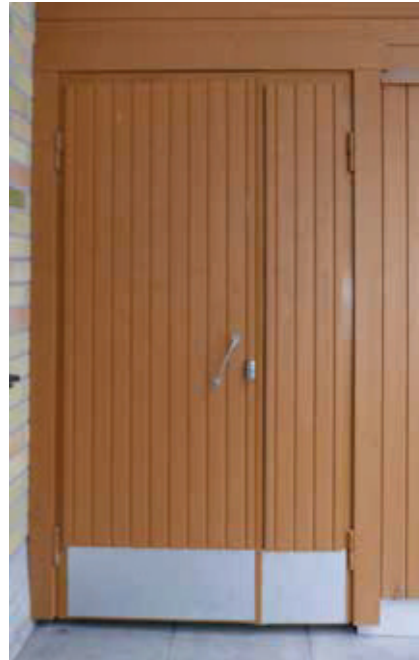
Vasemmalla ikkunan pystyleikkauspiirustus. SRKA.

Viereisessä kuvassa ikkuna pellityksineen.

Ovet

Ulko-ovet tehtiin teräsrakenteisina arkkitehdin mittapiirustusten mukaan. Pääoviin on valmistettu kehän muotoiset rst-putkirakenteiset vetimet. Kellarin pariulko-ovi paneloitiin 45 asteen kulmaan.

Sisäovet ovat pääosin laminaattipintaisia laaka-ovia. Salin ja aulan välissä on teräs-lasirakenteinen pariovi. Salin ja kahvin välillä on viilupintainen taitto-ovi.

Yläkuvassa seurakuntasalin paneloitua alakattoa.

Alemmassa kuvassa aulan laattalattia ja salin lattiamatto.

Yläkuvassa teräksinen kierreporras

Alemmassa kuvassa kellarikerroksen aulan alakattoa.

Kiinteä sisustus ja varusteet

Alttarirakennelmat tehtiin siirrettävinä, teräs-rakenteisina ja puupintaisina. Kalusteet ja varusteet (mm. naulakot) toteutettiin arkkiehdin piirustusten mukaan.

Sisäportaot

Portaat toteutettiin teräksisinä kierreportaina, joiden askelmiin asennettiin lattiamatot. Kai-teet tehtiin teräspuolista ja putkesta.

Sisäpinnat

Seinät muurattiin keltaisesta kirjavasta tiilestä (Ylivieskan Polar). Yleisö-WC-tilojen seiniin asennettiin ovikorkeuteen asti keraamiset laatat. Betonipinnalla olevat seinät tasoitettiin ja väreinä ovat puhtaan valkoinen ja luonnonharmaa.

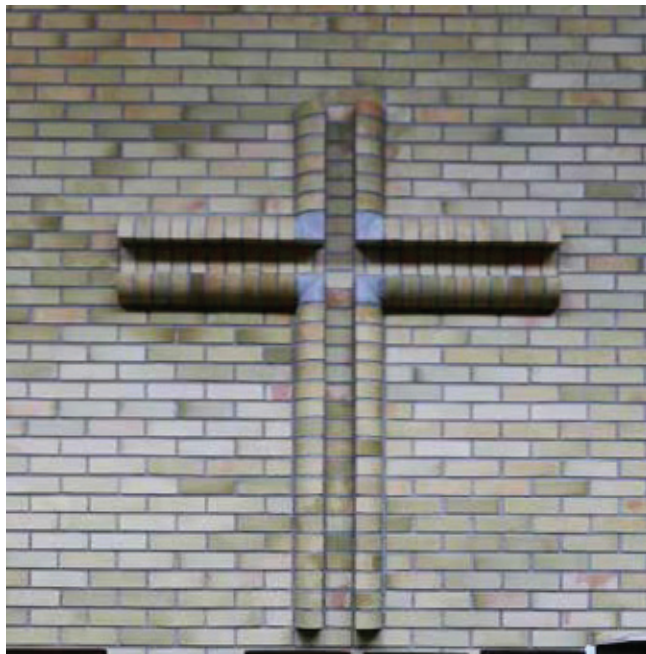
Laipiot tehtiin levyrakenteisina. Saliin tehtiin alas laskettu katto ja laipio paneloitiin. Eteisen katossa on valokuilu, jonka alaosaan on asennettu peltirakenteinen säleikkö. Kellarikerroksen aulan laipiossa käytettiin vaaleaa Ahlström Mineral-levyä. Rakenteen alkuperäisyydestä ei ole varmuutta.

Lattiat laatoitettiin keraamisilla laatoilla. Salin lattiaan on asennettu muovi- tai linoleum-matto. Keittiön lattia on pinnoitettu akryylibetonilla, joka ei todennäköisesti ole alkuperäinen. Vastaanotto- ja odotushuoneen lattiaan on asennettu laminaatti tai parketti.

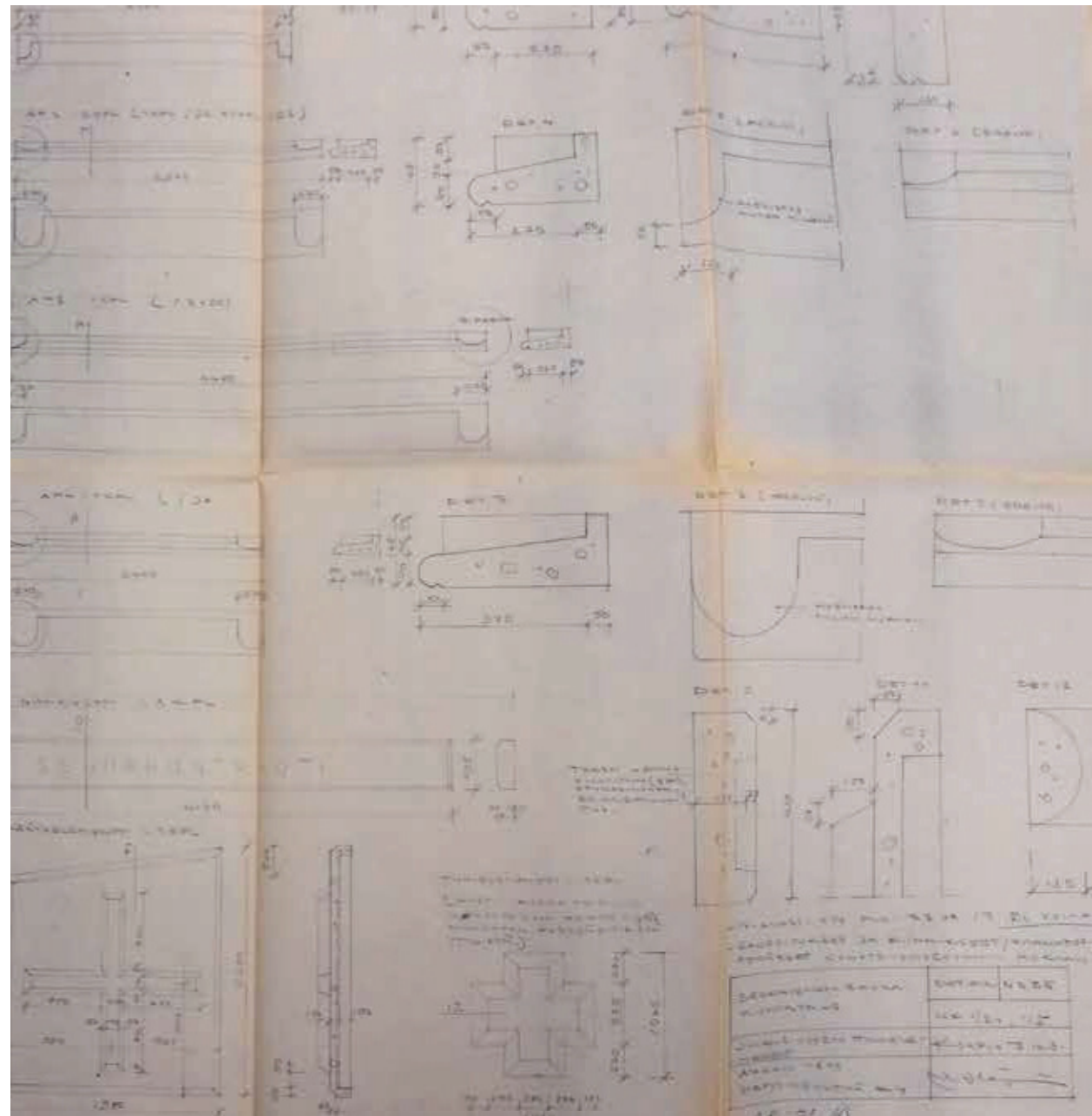
Detaljiikka

Julkisivuissa muurattuihin rakenteisiin liittyvät betoniset osat muodostavat rakennuksen mielenkiintoisimmat detaljit, joista arkkitehti laati yksityiskohtaiset suunnitelmat.

Sisäpuolella detaljiikka on niukempaa ja mm seurakuntasalin seinään on muurattu tiilestä suuri risti, jonka keskellä on betonista muurattu sisäjiirikulmat.

Arkkitehti Höyhty suunnitteli myös rakennukseen kiinteästi liittyvät detaljit. Vieressä osa detaljipiirustuksesta lokakuulta 1981. SRKA.

Tekniikka

Lämmitysjärjestelmä

Rakennus liitettiin kaukolämpöön. Pumpukiertoinen vesikeskuslämmitys jaettiin ilmastointi- ja radiaattoriverkostoihin. Rakennukseen asennettiin huonekohtaiset lämmityspatterit.

Kahvion piippu ja kaareva avotakka muurattiin perinteisesti tiilestä. Arkkitehti pyrki nähtävästi kodinomaiseen tunnelmaan sijoittamalla avotakan keskeiselle paikalle seurakuntasalin ja kahvion väliin. Piippuun asennettiin huippuimuri parantamaan piipun vetoa.

Ilmanvaihtojärjestelmä

Huonekohtainen koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihto (lämmitys). Putket kierresaumattuja sinkittyjä peltikanavia. Korkeammissa tiloissa käytettiin seinäventtiileitä.

Yläkuvassa vasemmalla lämmönjakohuone ja oikealla ilmanvaihtokone.

Alhaalla vasemmalla avotalla ja oikealla seurakuntasalin ilmanvaihdon seinäventtiilit.

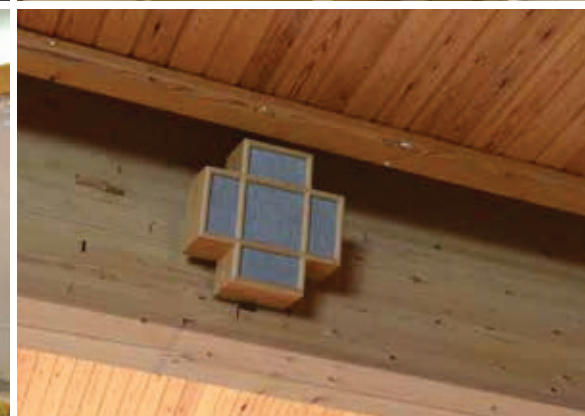
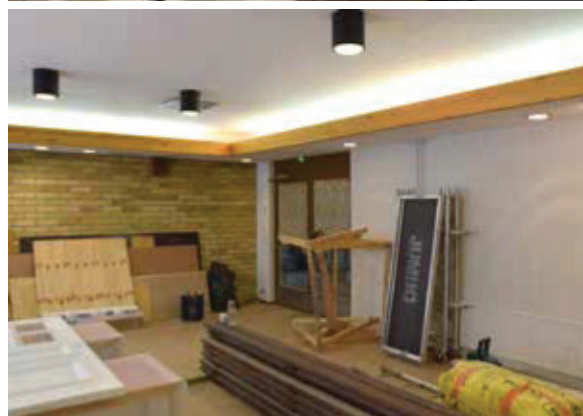
Vesi- ja viemäri

Rakennus liitettiin vesi- ja viemäriverkostoon. Sisäpuoliset kylmä- ja lämminvesijohdot ovat saumatonta kupariputkea. PVC -muoviset jäte- ja sadevesiviemärit. Pystyviemärit tehtiin kupariputkesta. Kattovesien viemäroinnissä käytettiin sisäpuolisia pystyviemäreitä, jotka toimivat UV -periaatteella.

Valaistus, audio ja sähkö

Salin, eteisaulan ja kahvion laipioissa hyödynnettiin epäsuoraa valaistusta. Laipioihin asennettiin pyöreät alasvalot, jotka ovat lieriön mallisia. Muissa tiloissa on käytetty pääsääntöisesti loisteputkivalaisimia. Salissa on ristin muotoiset seinäkaiuttimet.

Liittymisteho on 115 kVA ja jännite 3-50Hz 380/220 V.

Yläkuvinna vesikalusteita WC- tilassa. Keskellä vasemmalla kahvion epäsuoraa ja alas suunnattuja valaistusratkaisuja. Vasemmalla ristin mallinen kaiutin. Salin valaistusta ja kaiuttimia säädeltiin seurakuntasalin vieressä olevasta seurakuntamestarin huoneesta.

NYKYTILANNE KUVIN

Sijainti

Seurakuntatalo sijoitettiin kalliokumppareiden väliin ja korkein julkisivu avautuu lännen suuntaan (yläkuva). Rakennukseen saavutaan lännen suunnasta. Yläkuvan etualalla paikoitusalue, joka on tontin tasaisin kohta.

Kaakon puolelta Lohkaretieltä (oikealla) rakennus näkyy matalampana.

Alla olevassa kuvassa näkee rakennuspai-
kan kaakkoisosan tasaisuuden.

Rakennuksen ulkoarkkitehtuuri

Julkisivujen keltatiili, rakennuksen onnistunut maastoon istutus ja muoto antavat sille voimakkaan ilmeen.

Sisääntulosta on haluttu tehdä helposti lähestyttävä.

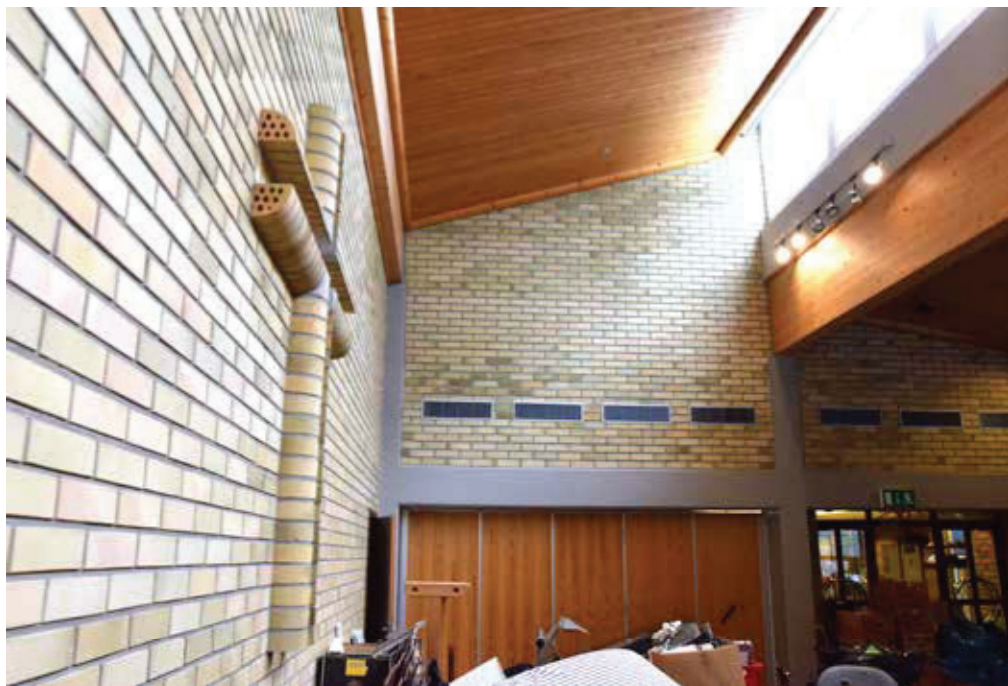

Risti toistuu useissa kohdissa julkisivuissa. Vasemmalla puolella olevan ristin yläpuolelle on lisätty suojaava katoslipi.

Ulkovarasto on vuonna 2009 lisätty laajennusosa.

Sisätilat 1. kerros

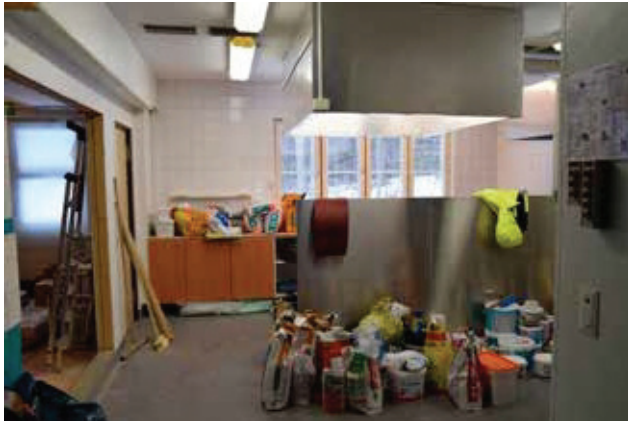

Seurakuntasali toimii tällä hetkellä varastokäytössä. Keltatiili, katon kuultokäsitelty mäntypaneelinen alakatto ja liimapuupalkit ovat tilan leimaa antavat materiaalit. Ylhäältä tuleva luonnonvalo suuntautuu suoraan tiiliseen ristiin ja antaa sille voimaa.

Ylärivillä käytävä. Oikean puoleisessa kuvassa näkyy valokuilun metallinen säleikkö. Vasemmalla naulakkojen kohdalla on alaslaskettu katto, jonka kautta epäsuora valaistus. Alarivillä kahvio, joka on taitto-ovella yhteydessä seurakuntasaliin. Avotakka on tilassa keskeisellä paikalla.

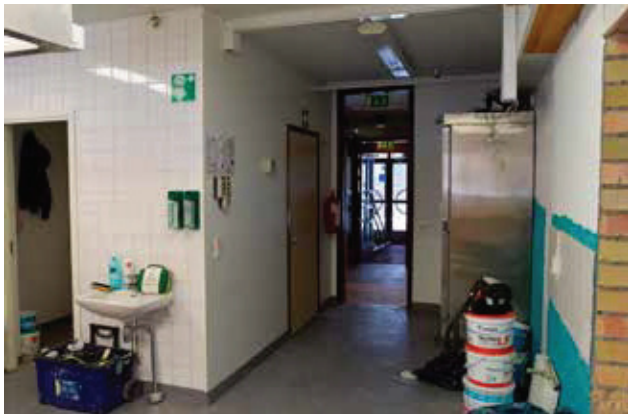
Ylä- ja alakuvassa keittiö. Yläkuvan vasemmasta reunasta on purettu tarjoilutasot pois. Lattiamateriaali on akryylibetonია.

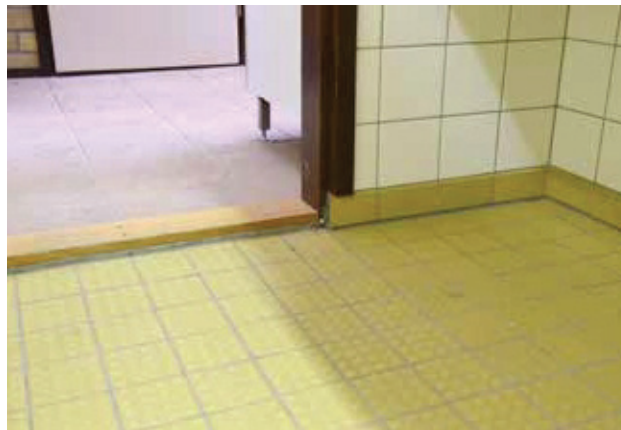
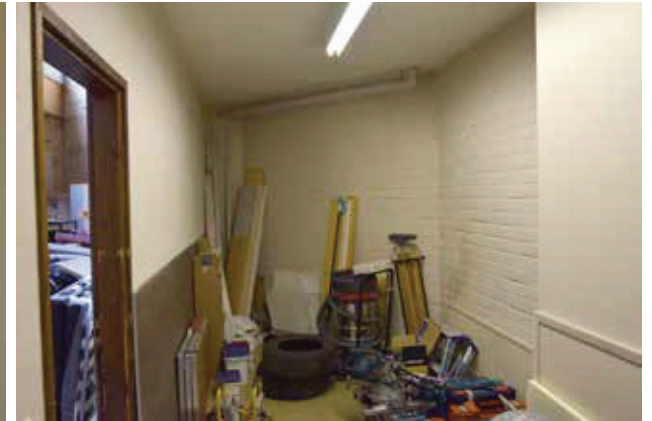

Ylä- ja alakuvassa vastaanottotila. Lattiamateriaali on laminaattia tai parkettia.

Ylä- ja alakuvassa naisten WC-tilat.

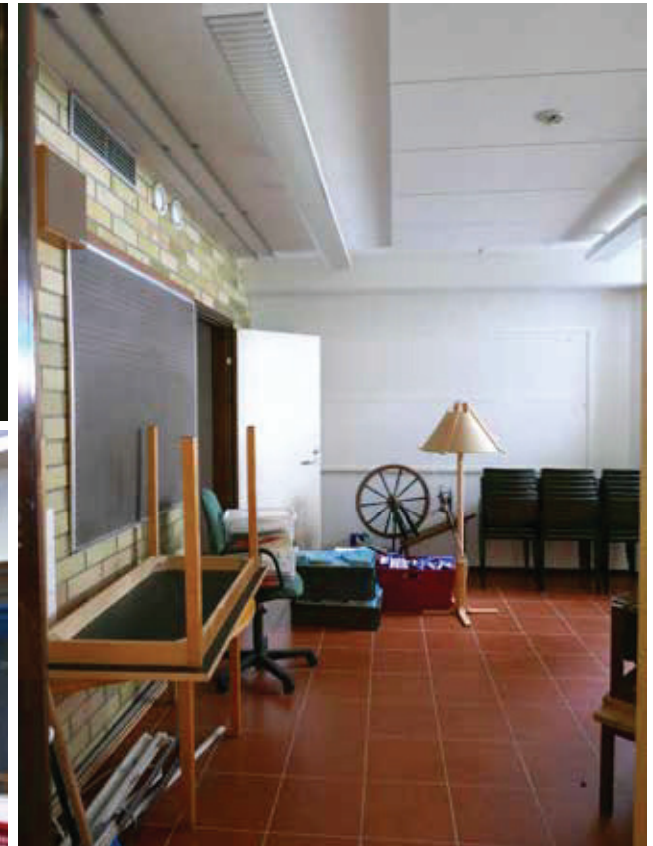

Ylä- ja alakuvassa miesten WC-tilat. Lattiamateriaali on Pukkilan sintrattu klinkkeri.

Yläkuvassa seurakuntasalin kalustevalasto ja alakuvassa ulkovarasto.

Sisätilat kellarikerros

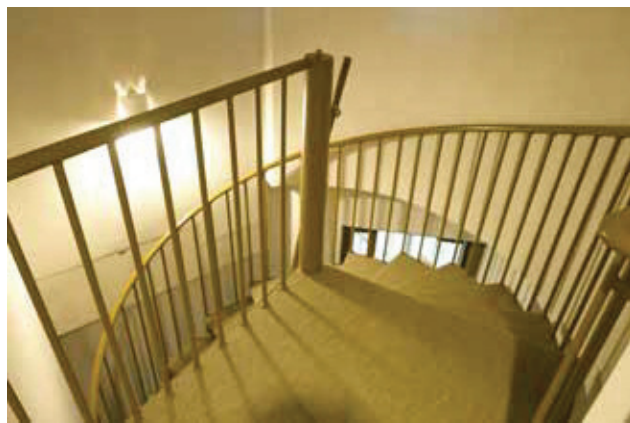
Ylä- ja alakuvassa käytävä. Lattiassa on pieni klinkkeri.

Ylä- ja alakuvassa kerhotila. Tila toimii tällä hetkellä varastokäytössä.

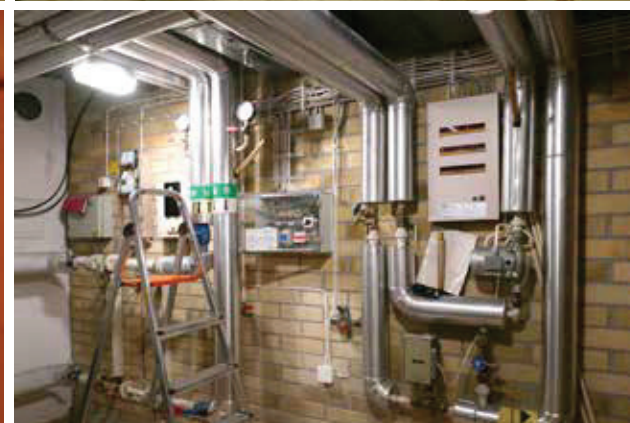
Kuvassa partiotila. Lattiassa on suuri punaruskea klinkkeri.

Kuvassa keittiö. Kalusteet ovat alkuperäisiä.

Ylä- ja alakuvassa teräsrakenteinen kierreporras.

Yläkuvassa WC-tila ja alakuvassa Tekninen tila.

YHTEENVETO: ARKKITEHTONINEN JA RAKENNUSHISTORIAALLINEN TARKASTELU

Särkiniemen seurakuntatalo valmistui aikana, jolloin Kuopion seurakunnassa elettiin voimakasta rakentamisen aikaa. Uusi keskus-seurakuntatalo oli valmistunut vuonna 1979. Särkiniemen seurakuntatalon kanssa samanaikaisesti rakennettiin Päivärannan päiväkeskusta ja suunniteltiin Inkilän ja Jynkän seurakuntakeskuksia. Lisäksi suunnitelmissa oli useita toteutumista odottavia kohteita, kuten Mänistön kirkko, Neulamäen seurakuntakeskus, Riistaveden seurakuntatalo ja Vehmasmäen kappelin sekä Alatalon ja Rytlyn leirikeskusten saneeraukset.

Särkiniemen seurakuntatalo rakennettiin kalioiselle tontille. Tontin suuret korkeuserot vaiкуттivat siihen, mihin kohtaan seurakuntakato oli mahdollista tehdä. Paikoitusalueelle oli käytännössä vain yksi sopiva paikka tontilla. Jo suunnittelun alkuvaiheessa syntyi yhteisymmärrys rakennuksen suunnitelleen arkkitehti Matti Höyhtyä ja seurakunnan kesken tilojen sijoittamisesta kahteen kerrokseen. Ensimmäiseen kerrokseen tuli seurakuntasali, kahvio, vastaanottohuone ja muut yleiset tilat. Kellarikerrokseen tuli kerhohuoneet ja partiolaisten huone. 1980-luvun alussa oli tyypillistä tehdä seurakuntataloisa eräänlaisia monitoimikeskuksia, joissa oli huomioitu eri käyttäjäryhmit. Seurakuntaelämään kuului tärkeänä osana erilaiset kerhot. Lapsia ja nuoria haluttiin huomioida myös tilaratkaisuissa. Särkiniemen

seurakuntatalon luonnosvaiheessa suunnitelmissa oli mukana myös liikuntasali, joka olisi rakennettu rakennushankkeen toisessa vaiheessa. Toinen monitoimitalon yleinen piirre on tilojen ryhmittäminen yhtenäisiksi tilaryhmiksi, jolloin niitä voidaan käyttää monella eri tavalla. Särkiniemen seurakuntataloon suunniteltiin taitto-ovi, joka erotti seurakuntasalin kahvion tiloista. Tilaisuuden mukaan äänieristettyä taitto-ovea pystyttiin pitämään auki tai kiinni.

Rakennuksen julkisivumateriaali on keltatiili ja luonteenomaisia piirteitä ovat pyöristetyt kulmat ja kristillisen symboliikan attributit. Arkkitehti Matti Höyhtyä pyrki suunnittelussaan omien sanojensa mukaan välttämään kaikkea kovaa ja särmikästä. Hänen pyrkimyksenään oli tehdä helposti lähestyttävä rakennus, joka pyöreillä kulmillaan, valaistusratkaisuillaan, epätyypillisillä tilamuodoillaan ja arkkitehtuuriin luonnollisesti liittyvällä ristidetalleilla virittäisi ihmiset uudenlaiseen tunnelmaan. Höyhtyä suunnitteli myös kiinteät kalusteet yksityiskohdineen, mikä luo omalta osaltaan rakennuksen kokonaistunnelmaa.

Särkiniemen seurakuntatalo tehtiin aikana, jolloin Suomessa näkyi pyrkimyksiä saada vaihtoehtoja modernistiselle suoraviivaiselle rakentamiselle. Höyhtyä suunnittelemassa Särkiniemen seurakuntatalossa voidaan nähdä heijastumia esimerkiksi Raili ja Reima Pietilän arkkitehtuurista tai Oulun koulun arkkitehtien uudesta ajattelusta. Arkkitehtuuriin haluttiin palauttaa käsintekemisen tuntu ja tämä tarcoitti käytännössä esimerkiksi kaarevia muotoja, pyöristettyjä kulmia, epäsäännöllisen muotoisia huonetiloja ja ristikkoikkunoita. Tiili oli luonnollinen valinta rakennusmateriaaliksi. Pyrkimys oli suunnitella omaleimaisia ja yksilöllisiä rakennuksia ja erottautua sillä edeltävien vuosikymmenten elementtirakentamisesta.

LÄHTEET

Arkistolähteet

Kuopion kaupunginarkisto (KKA)
rakennuslupapiirustukset vuosilta 1981 ja 2008

Kuopion evankelisluterilaisen seurakunnan arkisto (SRKA)
Kuopion seurakuntien kirkonarkisto

Hallintovirasto

Särkiniemen seurakuntakoti

Luonnos- ja rakennepiirustukset 1980-81

Arkkitehtipiirustukset 1981-1982

Viranomaisten hyväksymät piirustukset 1981-1982

Kuva-arkisto

Särkiniemen seurakuntakoti

Alavan seurakunta

Seurakuntaneuvoston pöytäkirjat 1977-1980

Seurakuntaneuvoston pöytäkirjat 1981-1984

Piispantarkastuksen pöytäkirjat, vihkimis- ym. pöytäkirjat

Seurakuntaneuvoston pöytäkirjat 1999

Seurakuntaneuvoston pöytäkirjat 2006-2008

Kuopion evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä

Kirkkoneuvoston pöytäkirjat ja liitteet 1980

Kirkkoneuvoston pöytäkirjat ja liitteet 1982

Kirkkovaltuuston pöytäkirjat ja liitteet 1980

Kirkkoneuvoston taloudellisen jaoston pöytäkirjat ja liitteet 1979

Kirkkoneuvoston taloudellisen jaoston pöytäkirjat ja liitteet 1980

Kirkkoneuvoston taloudellisen jaoston pöytäkirjat ja liitteet 1981

Kirkkoneuvoston taloudellisen jaoston pöytäkirjat ja liitteet 1982

Rakennus- ja irtaimistolautakunnan pöytäkirjat 1981-1983

Toimintakertomuksia 1969-1984

Kirkko ja koti -lehti

N:o 13 Perjantai 2.7.1982

N:o 19 Perjantai 15.10.1982

Kirjallisuus:

Airas, Jukka-Pekka 1992. *Uuden kirkkoarkkitehtuurin ongelmat. Kirkkorakennus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon taidekysymyksenä.* Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 178. Helsinki.

Heikkilä, Markku 2008. *Kirkon rakentamisen ohjausjärjestelmät. Uskon tilat ja kuvat. Moderni suomalainen kirkkoarkkitehtuuri ja -taide.* Toim. Arto Kuorikoski. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. Helsinki.

Höyhty, Matti 1982. *Kuopion kaupungintalon entistäminen, Kuopio. Tiili-lehti 1/1982.* Suomen tiiliteollisuusliitto, Helsinki.

Koho, Timo 2008. Suomalaisen kirkkoarkkitehtuurin suhde kansainväliseen modernismiin 1950-1970. *Uskon tilat ja kuvat. Moderni suomalainen kirkkoarkkitehtuuri ja -taide*. Toim. Arto Kuorikoski. Suomalainen Teologinen Kirjallisuusseura. Helsinki.

Koho, Timo 2003. Perinne nykyhetken kritiikkinä. *Menneisyyden muistikuvat. Perinne nykyajan arkkitehtuurissa*. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.

Pietilä, Raili ja Reima, 1979. Vapaa-aikakeskus, seurakuntakeskus ja liikakeskus. Hervanta Tampere. *Arkkitehti-lehti* 5-6/ 1979. Suomen Arkkitehtiliitto, Helsinki.

Reponen, Jari 1980. Kirkkorakentaminen Suomessa tänään. *Tiili-lehti* 2/1980.

Riekk, Helena 2005. *Kuopion kaupungin rakennushistoria. Kaupungin rakentumisvaiheita vuodesta 1875. Kuopion historia* 6. Kuopion kaupunki.

Suhonen, Pekka 1988. Kirkkoarkkitehtuuri 1940-luvulta nykypäiviin. *Ars sacra fennica. Aikamme taide kirkossa*. SKSK-Kustannus Oy, Helsinki.

Standertskjöld, Elina 2011. Pyhiä ja epäpyhiä tiloja. *Arkkitehtuurimme vuosikymmenet 1960-1980*. Suomen rakennustaiteen museo; Rakennustietosäätiö RTS; Rakennustieto Oy. Helsinki

Digitaaliset lähteet

Kuopion ev. lut. seurakunnat - www-sivusto.

Kirkot ja tilat

<http://www.kuopionseurakunnat.fi/kirkot-ja-tilat>

Haettu 18.4.2017

Kuopion kaupunki, karttapalvelu

Kaavatiedot

<https://karttapalvelu.kuopio.fi/>

Haettu 27.4.2017

Maanmittauslaitos -avoimien aineistojen tiedostopalvelu

Peruskarttarasteri

Haettu 28.4.2017

Ortoilmakuva

Haettu 28.4.2017

Suullisia tietoja antaneet

Petri Rautio, kiinteistöpäällikkö, Kuopion ev.lut. seurakuntayhtymä
7.4.2017

Jorma Kivioja, seurakuntamestari, Alavan seurakunta
7.4.2017

Hannu Koskelainen, kirkkoherra, Alavan seurakunta
22.5.2017

